

normaal wordt. Voorloopig meen ik met deze meer nuchtere opvatting dichter bij de waarheid te zijn.

Het laatste hoofdstuk is aan de chirurgische behandeling gewijd. Ook hier is de schrijver helder en scherp in zijn aanwijzingen, welke overeenkomen met de gangbare meening der meeste internisten en chirurgen. Hij blijkt een voorstander van de hepaticus-drainage van KEHR en wijst op het gevaar van secundaire kankerontwikkeling in chronisch ontstoken en geprikkelde galblazen.

Deze eenigszins uitgebreide bespreking wordt gerechtvaardigd door den zeer bijzonderen inhoud van dit boek. Het bevat zéér veel oorspronkelijks, zoekt daarbij steeds zijn aanknoopingspunten bij klinisch vaststaande feiten en blijft daardoor vrij van schema en eenzijdigheid. Het zij daarom een ieder ter lezing warm aanbevolen.

D. KLINKERT.

Kurzes Lehrbuch der Kinderkrankheiten. Als zweite Auflage von NIL FILATOW'S gleichnamigem Werke gänzlich neu bearbeitet von Dr. HEINRICH LEHNDORFF. Wien u. Leipzig. Verlag von JOSEF SAFÁR. 1914. 228 bladz. Prijs 5.60 mark.

In Rusland was de paediatric reeds 20 jaar geleden een examenvak en op verzoek zijner toehoorders schreef toen ter tijde de bekende kinderarts FILATOW een handleiding voor studenten. Ook in Oostenrijk behoort de kindergeneeskunde tot de verplichte vakken, waarin één of twee semesters college moet worden geloopt. LEHNDORFF heeft het boek geheel omgewerkt en nu is het bestemd voor Oostenrijksche studenten en wil zoo mogelijk ook een raadgever in de praktijk zijn. Als korte leidraad voor studenten beschouwd heeft het zonder twijfel zijn verdiensten; het is duidelijk en overzichtelijk geschreven en goedkoop, maar de paediatric, die er in onderwezen wordt, is uitsluitend Oostenrijksch-Duitsche paediatric. „De student en de praktische geneeskundige moet de kindergeneeskunde zóó voorgesteld vinden, als zij tegenwoordig door de Oostenrijksche en Duitsche kinderartsen wordt geleeraard.” Dit voorbericht werd vóór den oorlog geschreven! Voor den praktischen arts zou Ref. de voorkeur geven aan het boek van FEER, dat eveneens goedkoop is en bovendien tal van goede afbeeldingen bevat en dat niet dermate in usum scholarum is geschreven.

Een enkele opmerking bij de lezing gemaakt moge hier plaats vinden. Bij invaginatie wordt de raad gegeven, om te trachten door voorzichtige massage den darm weer terug te brengen. Dit is toch zeker geen voorzichtige raad aan studenten, ook al wordt er bijgevoegd, dat men er niet veel tijd aan mag verdoen.

De aetiologie van het vetsclereem der zuigelingen wordt gezocht in het feit, dat het onderhuidsche vet van zuigelingen minder oliezuur bevat dan op lateren leeftijd het geval is en dat dit vet dus eerder zou stollen bij belangrijke temperatuursdalingen. Deze meening is indertijd door KNÖPFELMACHER uitgesproken, maar naar Ref. meent, vrij algemeen verlaten. Immers er komen gevallen van vetsclereem voor bij temperaturen van 39° en hooger.

Bij de behandeling van de obstipatie mist men de te waardeeren vaseline (maar die is immers Amerikaansch?), bij die van de taenia het filmaron, dat zooveel minder giftig is dan het extractum filicis maris aeth.

Het zoo moeilijke hoofdstuk der bloedziekten is met talent geschreven; trouwens op dit gebied heeft LEHNDORFF zelf zijn sporen verdiend. Is het echter geheel juist, dat anaemia perniciosa bij kinderen niet voorkomt, zooals hier categorisch wordt beweerd?

Er is veel in het werk te waardeeren en het wordt misschien het best gekenschetst door de woorden: het is een goed schoolboek.

CORNELIA DE LANGE.

HERBERT ASSMANN, *Erfahrungen über die Röntgenuntersuchung der Lungen* unter besonderer Berücksichtigung anatomischer Controllen. 167 bladzijden, 56 fotografische reproducties op 14 platen. GUSTAV FISCHER, Jena 1914. Prijs 18 mark.

Een kort voorwoord van VON STRÜMPELL gaat aan dit werkje, dat als „Heft 2 der Arbeiten aus der medizinischen Klinik zu Leipzig” verschijnt, vooraf. In zijn inleiding deelt schrijver mede, dat zijn beschouwingen gegrond zijn op een materiaal van 320 gevallen, waarbij steeds de uitslag van het radiologisch onderzoek door de sectie gecontroleerd werd. In het bijzonder werd daarbij erop gelet, welke waarde en beteekenis er volgens het anatomische substraat aan de eventueel aanwezige abnormale schaduwen gehecht moest worden. Daar geringe afwijkingen in de longen hoogst zeldzaam door lijkonderzoek gecontroleerd kunnen worden, was schrijver gedwongen tal van lijken van individuen, die aan andere ziekten gestorven waren, te radiografeeren in de hoop bij hen lichte longafwijkingen te kunnen vinden, waarop dan de controle door lijkonderzoek onmiddellijk plaats kon vinden. Met nadruk wordt echter betoogd, dat het radiogram der longen na den dood sterk verandert en tevens worden de verschillen, die het lijkenradiogram tegenover de bij een levende opgenomen foto vertoont, uitvoerig besproken.

Allereerst wordt het radiogram van de normale long beschreven